

Брюксел, 26.1.2017 г.
COM(2017) 33 final

**ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА,
ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА
НА РЕГИОНИТЕ**

относно изпълнението на плана за действие за кръговата икономика

1. Въведение

Пакетът от мерки за кръговата икономика, приет от Комисията на 2 декември 2015 г., даде важен тласък на прехода към по-ефективна кръгова икономика в ЕС. Този пакет включва законодателни предложения относно отпадъците, които имат за дългосрочни цели намаляване на депонирането и увеличаване на рециклирането и повторната употреба. За да се „затвори веригата“ на жизнения цикъл на продуктите, пакетът включва и план за действие за подкрепа на кръговата икономика по цялата верига на стойността — от производството до потреблението, ремонта и изработването, управлението на отпадъците и вторичните суровини, които се използват отново в икономиката. Комисията се ангажира да предприеме действията в подробния списък през настоящия си мандат.

Преходът към икономика, доближаваща се в по-голяма степен до кръгова икономика, носи големи възможности за Европа и нейните граждани. Той представлява важна част от нашите усилия за модернизиране и трансформиране на европейската икономика, така че тя да бъде ориентирана към по-голяма устойчивост. В основата на този преход стоят солидни икономически аргументи, тъй като той ще помогне на дружествата да постигнат съществени икономически ползи и да станат по-конкурентоспособни, ще осигури значителни икономии на енергия и ползи за околната среда и ще създаде работни места на местно ниво и възможности за социална интеграция. Този преход е тясно свързан с ключови приоритети на ЕС за растеж и работни места, инвестиции, социалната програма и промишлени иновации.

В по-широк план ползите от кръговата икономика включват също намаляване на потреблението на енергия и на сегашните емисии на въглероден диоксид. Следователно между кръговата икономика и целите на ЕС в областта на климата и енергетиката, както и наскоро приетия от Комисията пакет от мерки „Чиста енергия за всички европейци“¹, се наблюдават съществени полезни взаимодействия. Освен това кръговата икономика е средство за подкрепа на ангажиментите на ЕС за устойчиво развитие, посочени в съобщението „Следващи стъпки към устойчиво европейско бъдеще“², и по-специално за постигане на цел № 12 от целите за устойчиво развитие относно осигуряването на устойчиви модели на потребление и производство. Следователно изпълнението на плана за действие на ЕС за кръговата икономика е ясен приоритет за Комисията.

Целта на настоящия доклад е да се представи цялостен преглед на изпълнените до момента действия от плана за действие на ЕС от приемането му през декември 2015 г., както и да се набележат основните цели за 2017 г. Предприети бяха ключови действия в области като разхищаването на храни, екопроектирането, органичните торове, гаранциите за потребителските стоки и иновациите и инвестициите. Освен това принципите на кръговата икономика се интегрират постепенно в най-добрите практики от промишлеността, екологосъобразните обществени поръчки, използването на фондовете по политиката на сближаване, както и чрез нови инициативи в строителния и водния сектор.

Планът за действие на ЕС несъмнено допринесе за интегрирането на концепцията за кръгова икономика като първа стъпка от едно дългосрочно начинание.

¹ <https://ec.europa.eu/energy/en/news/commission-proposes-new-rules-consumer-centred-clean-energy-transition>

² COM(2016) 739 final.

Комисията остава изцяло ангажирана с изпълнението на своя план за действие и с работата в различните области на политиката в подкрепа на кръговата икономика. Този ангажимент е отразен и в нарастващия брой възможности за финансиране за конкретни проекти.

Осигуряването на успешен преход към кръговата икономика обаче изисква усилия на много различни фронтове и не се изчерпва с изпълнението на предложените от Комисията действия. Много участници от обществения и частния сектор отбелязват напредък, демонстриран например от разработването на стратегии за кръгова икономика във все повече държави и региони на ЕС.

Действията, предприети от Комисията от приемането на плана за действие за кръговата икономика досега, включват редица законодателни предложения, на първо място предложения в областта на отпадъците, с които се поставят ясни цели за рециклиране на отпадъците и за създаване на амбициозна дългосрочна насоченост към тяхното предотвратяване и рециклиране. В допълнение бяха изработени предложения относно онлайн продажбите на стоки за укрепване на гаранциите за потребителите, относно торовете, произведени от оползотворени хранителни вещества, както и предложение относно ограничението за употребата на определени опасни вещества в електрическото и електронното оборудване (прието заедно с настоящия доклад). От важно значение е съзаконотателите да положат усилия за своевременното приемане на тези законодателни предложения, за да бъде възможен бърз преход към кръговата икономика на практика.

По-специално, бързото приемане тази година на законодателния пакет за отпадъците е от жизненоважно значение за стимулирането на инвестициите в по-активно и по-ефективно рециклиране в целия ЕС. С оглед на това Комисията призовава двете институции да постигнат споразумение до края на 2017 г. в съответствие със Съвместната декларация на Европейския парламент, на Съвета и на Комисията относно законодателните приоритети на ЕС през 2017 г.³, в която беше договорено приоритетното третиране на тези предложения.

2. Основни резултати, постигнати след приемането на плана за действие

Съгласно поетите ангажименти в плана за действие за кръговата икономика през 2016 г. Комисията предложи редица ключови инициативи в подкрепа на кръговата икономика. Тези инициативи обхващат цялата верига на стойността от производството до потреблението, управлението на отпадъците и използването на вторични суровини. Те са представени по-долу по реда на завършването им.

Законодателно предложение относно онлайн продажбите на стоки (декември 2015 г.)

Първото действие, което Комисията предприе след приемането на плана за действие, бе свързано със законовите гаранции за потребителските стоки. На 9 декември 2015 г. Комисията прие законодателно предложение относно онлайн продажбите на стоки⁴. Предложението има за цел да укрепи гаранциите за потребителите, за да ги защити по-ефективно от дефектни продукти, и допринася за трайността и възможността за ремонт на продуктите. Това предотвратява изхвърлянето на продукти и допринася в значителна степен за кръговата икономика.

³ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/bg/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016C1224%2801%29&rid=2>.

⁴ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=COM%3A2015%3A635%3AFIN>.

Съгласно предложението, в случай че дефектен продукт е продаден онлайн, продавачът трябва да докаже, че през първите две години след доставката не са били налице никакви дефекти. Съгласно действащите правила това задължение на продавача обхваща само първите шест месеца. Тази промяна ще улесни потребителите при упражняване на правата им и ще бъде ясен стимул за производство на по-висококачествени и по-трайни продукти.

Освен това предложението предвижда двугодишна законова гаранция за стоки втора употреба и напълно хармонизира степенуването на средствата за правна защита, като по-силно се насърчава ремонтът.

Законодателно предложение относно торовете (март 2016 г.)

На 17 март 2016 г. Комисията предложи регламент⁵, с който ще се създаде истински единен пазар за торове, произведени от вторични суровини (по-специално оползотворени хранителни вещества), като по този начин проблемите, свързани с управлението на отпадъците, ще се превърнат в икономически възможности.

Предложените правила могат да направят сектора на торовете по-малко зависим от вноса на основни първични суровини като фосфат, които също могат да се оползотворяват от битови органични отпадъци. Проектът на регламент установява правила за свободното движение на всички продукти за наторяване с маркировка „СЕ“ на територията на ЕС, включително за органични продукти за наторяване⁶.

Проектът на регламент хармонизира правилата на ЕС за продукти, получени от органични отпадъци и странични продукти, и установява правила за оползотворяването на хранителни вещества и преобразуването им във вторични суровини. Когато органичните отпадъци отговарят на строгите правила за оползотворяване, те могат да се превърнат в допустим компонент на продуктите за наторяване с маркировка „СЕ“ с неограничен достъп до единния пазар. Що се отнася до торовете без маркировка „СЕ“, държавите — членки на ЕС, ще продължат да търгуват тези продукти на националния си пазар в съответствие с националните правила.

Как предложението относно торовете ще помогне за създаване на работни места и насърчаване на иновациите?

Както е посочено в оценката на въздействието, придружаваща законодателното предложение⁷, рециклирането на биологични отпадъци в органични торове може да доведе до създаването на около 120 000 работни места. Създаването на равни условия за сектора на торовете ще позволи на МСП и земеделските стопани, произвеждащи органични продукти за наторяване, да получат достъп до единния пазар и да се възползват от нови възможности.

Те ще могат да предлагат своите продукти на по-широка група от клиенти и да се възползват от икономии от мащаба, като предлагат продукт, чието качество е гарантирано от общопризнатата маркировка „СЕ“. Това допълнително ще стимулира научните изследвания, иновациите и инвестициите в областта на кръговата икономика и ще създаде работни места и стойност от вторичните ресурси от източници в страната.

⁵ <https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2016/BG/1-2016-157-BG-F1- 1.PDF>.

⁶ <https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2016/BG/1-2016-157-BG-F1- 1.PDF>.

⁷ <http://ec.europa.eu/DocsRoom/documents/15949?locale=bg>

Стартиране на схемата „Сделки за иновации“ (май 2016 г.)

Комисията публикува покана за изразяване на интерес по схемата „Сделки за иновации за кръгова икономика“⁸, която бе отворена в периода 26 май—15 септември 2016 г. Поканата представлява пилотен подход в помощ на новаторите, които срещат нормативни пречки.

„Сделките за иновации“ имат за цел да съберат на едно място новаторите, националните/регионалните/местните органи и службите на Комисията, за да се изяснят предполагаемите нормативни пречки пред иновациите в законодателството на ЕС или в мерките на държавите членки за неговото прилагане⁹. Ако се потвърди наличието на пречка в законодателството на ЕС, Комисията ще обмисли възможността за извършването на допълнителен преглед, консултация и оценка на въздействието на тази нормативна пречка.

Подадени бяха 32 заявления за изразяване на интерес от 14 различни държави членки¹⁰. Те включват теми, като например осезаеми нормативни пречки пред иновациите в секторите на водите, отпадъците и енергетиката. През първото тримесечие на 2017 г. ще бъдат подписани две сделки за иновации: едната ще бъде съсредоточена върху осезаемите законодателни пречки по отношение на електромобилността и рециклирането на батерии; другата ще изследва нормативните пречки по отношение на устойчивото пречистване на отпадъчни води чрез иновационна технология за мембранни биореактори с анаеробно разграждане.

Екопроектиране (ноември 2016 г.)

Възможността за ремонт или рециклиране на продукт и за повторна употреба на компонентите и материалите му зависи до голяма степен от първоначалното проектиране на продукта. Като резултат от политическите дискусии във връзка с екопроектирането през април и октомври 2016 г., Комисията потвърди значението на интелигентното проектиране на продуктите и реши да съсредоточи своите усилия върху продуктовете групи с най-висок потенциал по отношение на икономии на енергия и ресурси и допълнително да укрепи фактологичната основа за регулаторни действия. Това доведе до приемането на 30 ноември 2016 г. на Работния план относно екопроектирането за периода 2016—2019 г. като част от пакета от мерки „Чиста енергия за всички европейци“¹¹. Новият работен план ще ни помогне да постигнем целите на ЕС в областта на енергетиката и климата в Парижкото споразумение чрез реализиране на икономии на енергия, сравними с годишното първично енергопотребление на Швеция до 2030 г., създаване на работни места и стимулиране на иновациите.

Също така екопроектирането може да има важен принос за създаването на икономика, доближаваща се в по-голяма степен до кръгова икономика. Въпреки че до момента мерките относно екопроектирането са насочени основно към енергийната ефективност, в този работен план Комисията се ангажира също да проучи по-системно възможността за въвеждане на изисквания към продуктите,

⁸ <https://ec.europa.eu/research/innovation-deals/index.cfm?pg=home>

⁹ <https://ec.europa.eu/research/innovation-deals/index.cfm>

¹⁰ <https://ec.europa.eu/research/innovation-deals/index.cfm?pg=home>

¹¹ COM(2016) 773 final.

които са от значение за кръговата икономика, като например трайност, възможност за ремонт, възможност за надграждане, дизайн, позволяващ лесно разглобяване, информация и улесняване на повторната употреба и рециклирането. Това засяга както новите групи продукти, така и прегледа на съществуващите мерки за конкретни продукти, и ще бъде от полза за цялата верига на стойността.

В работния план са определени приоритетите за следващите години, а именно новите групи продукти, които ще бъдат изследвани, и преразглеждането на съществуващите регламенти за екопроектирането и енергийното етикетирание. Освен това Комисията ще започне специфично проучване относно продуктите в областта на ИКТ, в това число и смартфоните, с оглед на евентуалното им включване в работния план относно екопроектирането.

Успоредно с това Комисията разработи задължителни изисквания за проектирането на продуктите и маркировката им, за да направи по-лесно и по-безопасно демонтирането, повторната употреба и рециклирането на електронни екрани (например компютърни монитори, телевизори и електронни дисплеи, вградени в други продукти). Проектът на регламент¹² включва изисквания, които улесняват рециклирането, като например избягване на заваряването или залепването на определени компоненти (например печатни платки, кондензатори, батерии и вътрешни захранващи устройства), маркирането на пластмасови части и наличието на кадмий и живак.

Проектът на регламент също така задължава производителите да предоставят информация, която ще послужи на предприятията за рециклиране, като например местоположението на пластмасови части, съдържащи бромирани забавители на горенето. Тези изисквания ще подобрят рециклирането на екрани, което ще допринесе за постигането на целите за рециклиране в съответствие с Директивата относно отпадъците от електрическо и електронно оборудване¹³.

Непосредствено след приемането на плана за действие за кръговата икономика Комисията също поиска от европейските организации по стандартизация да разработят общи стандарти за трайността, възможността за повторна употреба и възможността за рециклиране на определени продукти. Наличието на подходящи показатели и стандарти ще доведе до по-голяма трайност, възможност за повторна употреба и за рециклиране на много потребителски и промишлени продукти.

Трите европейските организации по стандартизация приеха искането на Комисията и представиха съвместен работен план. Те създадоха също съвместна работна група, която ще разработи около 20 общи стандарта. Това ще улесни вземането на решение относно необходимите задължителни изисквания, които трябва да бъдат разработени, за да се повиши ресурсната ефективност на продуктите и за да се намалят отпадъците.

Разхищаване на храни (през цялата 2016 г.)

Разхищаването на храни е ключова област в кръговата икономика и следва да бъде разгледано на много нива по веригата на стойността. Комисията осъществи редица действия в подкрепа на борбата срещу разхищаването на храни и постигането на

¹² Проект на регламент на Комисията за прилагане на Директива 2009/125/ЕО на Европейския парламент и на Съвета относно изискванията за екопроектиране на електронни екрани.

¹³ Директива 2012/19/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 4 юли 2012 г. относно отпадъци от електрическо и електронно оборудване (ОЕЕО).

свързаната с него цел за устойчиво развитие в тази област. Тя създаде платформа на заинтересованите страни в областта на предотвратяването на разхищаването на храни, постигна напредък в разработването на методология на ЕС за измерване на разхищаването на храни и изготви насоки на ЕС за улесняване на даряването на храна и употребата на продукти, които вече не се използват за храна, при производството на фуражи.

На 1 август 2016 г. Комисията създаде Платформата на ЕС по въпросите на загубата и разхищаването на храни¹⁴. Платформата ще бъде основен форум на равнището на ЕС в подкрепа на всички участници при набелязването и предприемането на действия, необходими за изпълнение на ангажимента за постигане на целите за устойчиво развитие за намаляване наполовина на разхищаването на храна на глава от населението до 2030 г.¹⁵ Тя обединява 70 членове, представляващи държавни органи (държави членки, страни от ЕАСТ, органи на ЕС и международни организации), и всички участници по веригата на стойността на храните, в това число продоволствени банки и други неправителствени организации. Членовете на платформата се срещнаха за първи път на 29 ноември 2016 г. и обсъдиха основните цели на плана за действие за кръговата икономика във връзка с разхищаването на храна, в това число основните елементи, които да бъдат взети предвид при разработването на методология за последователно измерване на разхищаването на храни в целия ЕС. Държавите членки ще използват методологията за изпълнение на задълженията за отчетност във връзка с разхищаването на храни, предвидени в законодателното предложение на Комисията за преразглеждане на Рамковата директива за отпадъците.

През 2016 г. Комисията работи в тясно сътрудничество с държавите членки и заинтересованите страни по изготвянето на насоки на ЕС за улесняване на даряването на храна. В тях ще бъде предвидено по-последователно тълкуване от страна на регулаторните органи на държавите членки на приложимите правила на ЕС относно преразпределянето на храни. С това се цели преодоляване на правните и оперативните пречки както за дарителите, така и за получателите, при преразпределянето на безопасни излишъци от храна в ЕС. На 29 ноември 2016 г. членовете на платформата обсъдиха основните елементи на насоките. Тези насоки ще бъдат публикувани през 2017 г.

Комисията изготвя и насоки за употребата на хранителни продукти, които вече не се използват за храна, при производството на фуражи, с цел оползотворяване на съдържащите се в тях хранителни вещества чрез безопасната им употреба при храненето на животни. Това води до намаляване на разхищаването на храни, избягване на изгарянето или депонирането на продукти, които вече не се използват за храна, и заместване на зърнените култури и маслодайните семена в хранителните режими на животните, като същевременно се освобождава земя за производството на храни и се намалява зависимостта на ЕС от вноса на фураж. Проектът на насоки беше обсъден и по време на срещата на членовете на платформата. Те ще бъдат завършени и публикувани през 2017 г.

Производство на енергия от отпадъци (януари 2017 г.)

Успоредно с настоящия доклад Комисията приема съобщение относно процесите на производство на енергия от отпадъци и ролята им в кръговата икономика¹⁶.

¹⁴ http://ec.europa.eu/food/safety/food_waste/eu_actions/eu-platform/index_en.htm.

¹⁵ http://ec.europa.eu/food/safety/food_waste/index_en.htm.

¹⁶ COM(2017)34.

Основната цел на съобщението е да се гарантира, че оползотворяването на енергия от отпадъци в ЕС подкрепя целите на плана за действие за кръговата икономика и следва строго йерархията на ЕС за отпадъците. В съобщението се разглежда също как може да се оптимизира ролята на процесите за производство на енергия от отпадъци, за да спомогнат за постигането на целите, заложи в Стратегията за енергийния съюз и в Парижкото споразумение.

Предложение за изменение на Директивата относно ограничението за употребата на определени опасни вещества в електрическото и електронното оборудване (януари 2017 г.)

Успоредно с настоящия доклад Комисията приема и предложение¹⁷ за целево изменение на Директивата относно ограничението за употребата на определени опасни вещества в електрическото и електронното оборудване („Директива за ограничението на опасните вещества“). Като стимулира заместването на определени опасни вещества в електрическото и електронното оборудване, проектът на директива увеличава възможностите и икономическа рентабилност на рециклирането на отпадъци от това оборудване. С проекта на директива се изпълнява също така най-високият приоритет в йерархията на отпадъците — предотвратяването на генерирането на отпадъци.

Възможността операторите да удължават употребата на електрическото и електронното оборудване ще отложи излизането му употреба и неговото обезвреждане, като по този начин се избягва допълнително генериране на отпадъци, включително генерирането на опасни отпадъци. Очаква се мярката да предотврати създаването на над 3 000 тона опасни отпадъци годишно в ЕС¹⁸. Удължаването на срока на експлоатация на електрическото и електронното оборудване ще доведе и до допълнителни икономии на енергия и суровини.

Предложението за изменение на Директивата за ограничението на опасните вещества:

- ще направи възможно извършването на сделки на вторичния пазар (например препродажбата, продажбата на пазара за употребявани стоки) за определено електрическо и електронно оборудване; и
- ще направи възможен ремонтът с резервни части за определено електрическо и електронно оборудване, пуснато на пазара преди 22 юли 2019 г.

Каква е ползата от това предложение за европейските граждани и предприятия?

Предоставянето на пълна възможност за извършване на сделки на вторичния пазар и увеличаването на наличността на резервни части за определено електрическо и електронно оборудване ще имат положително въздействие върху икономиката, тъй като се разкриват нови пазарни възможности за отрасъла на ремонтните услуги и продажбите на вторичния пазар. Това ще доведе до намаляване на разходите и административната тежест както за бизнеса, включително МСП, така и за публичните органи. Така например, след 2019 г. това ще спести на европейските болници приблизително 170 милиона евро благодарение на възможността за препродаване и купуване на употребявани медицински изделия (която без предложението не би била налице след преходния период).

¹⁷ COM(2017)38.

¹⁸ SWD(2017)22 и SWD(2017)23.

За да се улесни подготовката за повторна употреба и екологосъобразно третиране на отпадъците от електрическо и електронно оборудване, Комисията започна също и диалог между производителите и предприятията за рециклиране на електронни продукти с цел подобряване на обмена на информация относно подготовката за повторна употреба и третирането на пуснатото на пазара ново оборудване.

Платформа в подкрепа на финансирането на кръговата икономика (януари 2017 г.)

Успоредно с настоящия доклад се създава платформа, която обединява Комисията, Европейска инвестиционна банка (ЕИБ), участници на финансовите пазари и предприятия с цел повишаване на осведомеността относно бизнес логиката на кръговата икономика и по-голяма подкрепа за проекти в областта на кръговата икономика от страна на инвеститорите. Въпреки че икономическата обосновка за кръговата икономика е ясна, това послание все още не е стигнало до голяма част от предприятията в ЕС и във финансовия и банковия сектор.

Структурата на платформата ще включва три стълба.

- Стълбът за координация и повишаване на осведомеността ще служи за обмен на най-добри практики между потенциални организатори на проекти и други заинтересовани страни. Той ще извършва анализ на характеристиките на проекти, свързани с кръговата икономика, и конкретните им потребности от финансиране, ще предоставя съвети за подобряване на тяхната рентабилност и ще координира дейностите по отношение на финансирането на кръговата икономика. В този контекст ще бъде създадена специализирана експертна група.
- Стълбът за консултации ще бъде използван за разработване на проекти в областта на кръговата икономика и за подобряване на техните перспективи им за рентабилност.
- Стълбът за финансиране ще разгледа необходимостта от специален финансов инструмент за проекти в областта на кръговата икономика.

3. Други инициативи, проведени през 2016 г.

За интегрирането на кръговата икономика в пълния жизнен цикъл на продуктите спомогнаха не само посочените по-горе ключови инициативи, а и редица други важни действия от страна на Комисията, които са изложени по-долу. Това бе постигнато посредством инструменти като най-добри практики, обществени поръчки, информация за потребителите, насоки и схеми за финансиране и за подпомагане. Тези инструменти са от съществено значение за приемането на кръговата икономика от всички заинтересовани участници в икономиката и постепенното ѝ превръщане в стандартна практика.

Насоки относно кръговата икономика в РДНДНТ за няколко промишлени отрасли

Комисията интегрира аспекти на кръговата икономика в референтните документи за най-добрите налични техники¹⁹ (РДНДНТ), които държавите — членки на ЕС, трябва да вземат предвид при издаването на разрешителни за промишлени инсталации. Това ще спомогне за намаляване на генерирането на отпадъци, за стимулиране на рециклирането и за намаляване на потреблението на ресурси, осигурявайки по този начин по-голяма устойчивост и конкурентоспособност в

¹⁹ <http://eippcb.jrc.ec.europa.eu/reference/>.

отраслите, обхванати от Директивата относно емисиите от промишлеността. Освен това новите техники, които включват аспекти във връзка с кръговата икономика, са определени чрез РДНДНТ, като по този начин се насърчават иновациите в промишлени процеси.

Например, най-добрите налични техники за цветната металургия включват:

- техники за подобряване на употребата на вторични суровини, за повишаване на енергийната ефективност и за намаляване на генерирането на отпадъчни води, които допринасят за опазване на природните ресурси;
- техники за намаляване на генерирането на отпадъци например чрез алтернативна употреба на производствените остатъци.

Екологосъобразни обществени поръчки

През 2016 г. Комисията публикува нови критерии за екологосъобразни обществени поръчки за офис сгради, пътища и за компютри и монитори²⁰. Те могат да се използват от публичните органи на доброволна основа и включват изисквания, свързани с кръговата икономика. Компютрите и мониторите например трябва да бъдат проектирани така, че да могат да се ремонтират с общодостъпни инструменти и батериите им да могат да се заменят лесно, а възможността за надстройването им се възнагражда. Насърчава се употребата на рециклирани материали за изграждане на пътища и сгради. Тъй като обществените поръчки представляват голяма част от европейското потребление, включването на свързани с цикличността изисквания в процедурите по закупуване на публичните органи ще играе ключова роля в прехода към кръгова икономика.

Актуализирани насоки относно Директивата за нелоялни търговски практики — действия във връзка с твърдения за екологосъобразност

На 25 май 2016 г. Комисията прие преработена версия на своите насоки относно Директивата за нелоялни търговски практики²¹, които включват специфични елементи, с които се гарантират по-голяма надеждност и прозрачност на твърденията за екологосъобразност. Насоките обхващат предоставянето на невярна, неясна, неразбираема или двусмислена информация, включително твърдения, свързани с кръговата икономика. Те ще спомогнат за защитата на потребителите от заблуждаваща и неоснователна търговска информация²². Заблуждаващите твърдения могат да доведат до загуба на доверие в етикетите у потребителите, както и до демотивиране на дружествата да правят верни и уместни твърдения, което в крайна сметка ще възпрепятства кръговата икономика. В преработените насоки са включени предложенията на група по въпросите на твърденията за екологосъобразност, съставена от множество заинтересовани страни, в която участват представители на национални органи, европейските бизнес организации, сдружения на потребителите и екологични неправителствени организации²³.

²⁰ http://ec.europa.eu/environment/gpp/eu_gpp_criteria_en.htm.

²¹ http://ec.europa.eu/justice/consumer-marketing/files/ucp_guidance_en.pdf.

²² http://ec.europa.eu/consumers/consumer_rights/unfair-trade/environmental-claims/index_en.htm.

²³ http://ec.europa.eu/consumers/consumer_rights/unfair-trade/unfair-practices/files/mdec_compliance_criteria_en.pdf.

Подобряване на прилагането на преработения Регламент относно превози на отпадъци

На 28 юли 2016 г. Комисията прие акт за изпълнение за установяване на предварителна таблица на съответствието между митническите кодове и кодовете за отпадъци²⁴. Този нов инструмент ще помогне на митническите служители да идентифицират отпадъците, преминаващи незаконно границите на ЕС, например етикетирани като стоки втора употреба. Това ще подобри прилагането на Регламента относно превози на отпадъци и ще помогне за предотвратяване на изтичането на ценни суровини от ЕС.

Добри практики в областта на системите за събиране на отпадъци

През цялата 2016 г. Комисията извършва действия по определяне и насърчаване на добрите практики за разделно събиране на отпадъци в държавите — членки на ЕС. Комисията разгледа състоянието на прилагането на разделно събиране в държавите — членки на ЕС, като включително извърши оценка на правната рамка и практическото прилагане на системи за разделно събиране на отпадъци. Въз основа на тази оценка прегледът доведе до набор от препоръки относно различните нива на вземане на решения²⁵. Препоръките бяха обсъдени със заинтересованите страни и държавите — членки на ЕС, на конференция, проведена на 29 януари 2016 г.²⁶ Освен това програмата „Хоризонт 2020“ подпомага този работен процес чрез финансиране на редица конкретни проекти в тази област²⁷.

Повторна употреба на водите

През юни 2016 г. бяха публикувани насоки в съответствие с Общата стратегията за прилагане на Рамковата директива за водите²⁸ с цел по-добро интегриране на повторната употреба на водите в планирането и управлението на водите²⁹. Тъй като в някои части на ЕС има все по-голям недостиг на вода, повторната употреба на пречистените отпадъчни води в безопасни и икономически ефективни условия е ценно, но недостатъчно използвано средство за увеличаване на водните запаси и ограничаване на изчерпването на ресурсите³⁰. Улесняването на повторната употреба на водите в селското стопанство ще допринесе и за рециклирането на хранителни вещества чрез заместване на твърдите торове.

На 7 април 2016 г. Комисията публикува първоначална оценка на въздействието за предстоящата инициатива относно минималните изисквания за качество във връзка

²⁴ [Регламент за изпълнение \(ЕС\) 2016/1245 на Комисията](#) от 28 юли 2016 г. за установяване на предварителна таблица на съответствието между кодовете от Комбинираната номенклатура, предвидени в Регламент (ЕИО) № 2658/87 на Съвета, и позициите на отпадъци, изброени в приложения III, IV и V към Регламент (ЕО) № 1013/2006 на Европейския парламент и на Съвета относно превози на отпадъци.

²⁵ http://ec.europa.eu/environment/waste/studies/pdf/Separate%20collection_Final%20Report.pdf.

²⁶ http://ec.europa.eu/environment/waste/eventspast/separate_waste.htm.

²⁷ В рамките на поканата за представяне на предложения за 2015 г. относно „Партньорства в областта на суровините“ по обществено предизвикателство 5 от програмата „Хоризонт 2020“ Комисията финансира проект „IMPACTPapeRec: Стимулиране на прилагането на стратегии за участие в разделно събиране на хартия за ефективно рециклиране“ относно най-добри практики в областта на разделното събиране на хартия за ефективно рециклиране. През 2017 г. ще бъде финансиран друг проект (с бюджет до 1,5 милиона евро) в рамките на тема „Добри практики в областта на системите за събиране на отпадъци“.

²⁸ http://ec.europa.eu/environment/water/water-framework/objectives/implementation_en.htm.

²⁹ http://ec.europa.eu/environment/water/pdf/Guidelines_on_water_reuse.pdf.

³⁰ <http://ec.europa.eu/environment/water/reuse.htm>.

с повторната употреба на водите в напояването и попълването на водоносните пластове. На 28 октомври 2016 г. Комисията започна открита обществена консултация относно вариантите на политиката³¹.

През 2016 г. Европейското партньорство за иновации (ЕПИ) направи повторната употреба на водите свой основен приоритет в областта на водите. Той беше представен на конференцията на ЕПИ в Лееуварден на 10 февруари 2016 г.

Отпадъци от строителство и разрушаване

На 9 ноември 2016 г. Комисията предложи доброволен протокол за управление на отпадъците от строителство и разрушаване, валиден за цялата промишленост. Неговата цел е да се подобрят определянето, разделянето при източника и събирането на отпадъците, както и логистиката, обработката и управлението на качеството. По този начин протоколът ще увеличи доверието в качеството на рециклираните материали и ще насърчи използването им в строителния сектор.

Отпадъците от строителство и разрушаване са най-големият по обем поток от отпадъци в ЕС. С Рамковата директива за отпадъците (Директива 2008/98/ЕО) се определя цел от 70 % на оползотворяване на отпадъците от строителство и разрушаване до 2020 г. Въпреки това потенциалът за повторна употреба и рециклиране на този поток от отпадъци не се използва пълноценно. Едно от препятствията е липсата на доверие в качеството на рециклираните материали от строителство и разрушаване.

Програмата „Хоризонт 2020“ също подкрепя няколко иновационни проекта в тази област.

Биомаса и продукти на биологична основа

На 30 ноември 2016 г. в преработената от нея версия на Директивата за енергията от възобновяеми източници³² Комисията прие критерии за устойчивост за всички видове употреба на биоенергия като част от пакета от мерки за „Чиста енергия за всички европейци“³³. С цел ограничаване на изчерпването на ограничените ресурси от биомаса Комисията предложи публична подкрепа да се предоставя само за ефективното преобразуване на биомаса в електроенергия³⁴. Това ще улесни полезните взаимодействия с кръговата икономика в областта на употребата на биомаса, която може да се използва за редица продукти, както и за производството на енергия, и по-специално дървесина.

Подкрепа за кръговата икономика чрез фондовете на политиката на сближаване и стратегии за интелигентна специализация

През 2016 г. Комисията предприе целенасочени информационни дейности³⁵ за подпомагане на държавите членки и регионите на ЕС при усвояването на фондовете на политиката на сближаване за целите на кръговата икономика.

³¹ http://ec.europa.eu/environment/consultations/reused_water_en.htm.

³² http://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/1_en_act_part1_v7_1.pdf.

³³ <https://ec.europa.eu/energy/en/news/commission-proposes-new-rules-consumer-centred-clean-energy-transition>.

³⁴ Освен при наличие на надлежно обосновани причини, свързани със сигурността на електроснабдяването.

³⁵ Включително редица събития и публикация, в която се очертават възможностите за финансиране и се посочват добри примери: http://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/publications/factsheets/2016/cohesion-policy-support-for-the-circular-economy.

Кръговата икономика бе една от темите в поканата за представяне на предложения по схемата „Градски иновативни действия“ (Urban Innovative Actions)³⁶, публикувана през декември 2016 г. Тя бе също и една от основните теми на Европейската седмица на регионите и градовете, както и една от категориите за наградите RegioStars през 2016 г., с които се отличават най-добрите проекти за регионално развитие, финансирани от ЕС³⁷.

В своите стратегии за интелигентна специализация много региони определят свързани с кръговата икономика приоритети, които насочват инвестициите им в научни изследвания и иновации чрез политиката на сближаване. През 2016 г. бяха създадени нови тематични платформи за интелигентна специализация, които помагат на тези региони да си сътрудничат с други региони по веригите на добавена стойност в области като модернизацията на промишлеността, хранително-вкусовата промишленост и енергетиката³⁸.

Как финансирането от ЕС подпомага конкретно кръговата икономика?

Фондове на политиката на сближаване

В продължение на две десетилетия политиката на сближаване на ЕС осигурява подкрепа за изпълнението на политиките, свързани с кръговата икономика (например 6 милиарда евро за управление на отпадъците през периода 2007—2013 г.). През настоящия период на финансиране (2014—2020 г.) са въведени предварителни условия за финансиране, за да се гарантира, че новите инвестиции в сектора на отпадъците са в съответствие с плановите за управление на отпадъците, разработени от държавите членки с цел изпълнение на техните цели за рециклиране. През периода 2014—2020 г. ЕС ще предостави подкрепа в размер на 150 милиарда евро в областта на иновациите, МСП, нисковъглеродната икономика и опазването на околната среда, като много от тези области допринасят за постигането на кръгова икономика.

Така например с помощта на средства от ЕС Словения постига своите цели за рециклиране и жителите на Любляна се радват на по-добро и по-устойчиво управление на отпадъците. От присъединяването на Словения към ЕС нейната столица е увеличила разделното събиране и рециклирането и е намалила количеството отпадъци за депониране с 59 %. Тя инвестира също и в предотвратяване на генерирането на отпадъци и повторната им употреба. Любляна вече генерира 41 % по-малко отпадъци на глава от населението в сравнение със средната стойност за Европа и взе решение да не изгражда две нови първоначално предвидени инсталации за изгаряне.

Един от ключовите елементи на интегрираната система за отпадъци е Регионалният център за управление на отпадъците на Любляна. Този финансиран от ЕС проект започна като съоръжение за 17 общини. По-късно се присъединиха още 20 общини, с което изчезна нуждата от допълнителна пречиствателна станция.

Проектът Circular Ocean INTERREG³⁹ има за цел да бъде разрешен проблемът с морските отпадъци в района на Северната периферия и Арктика. Той насърчава екологосъобразната икономика, като търси решения за повторна употреба на

³⁶ <http://www.uia-initiative.eu/>.

³⁷ http://ec.europa.eu/regional_policy/en/regio-stars-awards/.

³⁸ <http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/>.

³⁹ <http://www.circularocean.eu/>.

пластмасови отпадъци (като стари рибарски мрежи и въжета) и за стимулиране на екологичните иновации. Проектът е носител на наградата RegioStars за 2016 г. и включва пилотно изпитване на няколко нови приложения на пластмасовите отпадъци, като армиране на бетон или други строителни материали. Той експериментира също и с използването на риболовни мрежи като материал за отстраняване на замърсители от водата.

ПРОГРАМА „ХОРИЗОНТ 2020“

По програмата на ЕС в областта на научните изследвания и иновациите — Рамковата програма „Хоризонт 2020“, се финансират иновационни проекти за подкрепа на прехода към кръгова икономика. Така например, от „Хоризонт 2020“ се предоставя помощ в размер на 8,8 милиона евро на проекта RESYNTEX⁴⁰, в рамките на който ще бъдат разработени новаторски бизнес модели на кръгова икономика за химическата и текстилната промишленост. Проектът обединява 20 партньори от 10 държави — членки на ЕС, включително промишлени сдружения, предприятия, МСП и научноизследователски институти. В пилотна инсталация за рециклиране на текстил с капацитет от 500 тон/година проектът ще демонстрира как може да се избегне изгарянето и депонирането на отпадъци от текстилни материали чрез химическо рециклиране на смесен текстил, който не може да служи за носене. Новата преработвателна технология ще повиши ефективното използване на ресурсите чрез оползотворяването на текстилните отпадъци в използвани промишлени суровини, като същевременно се гарантира тяхното приемане от пазара.

LIFE

От 1992 г. насам по програмата LIFE със средства на ЕС са финансирани над 670 проекта, свързани с кръговата икономика, в областта на намаляването на отпадъците, рециклирането и повторната употреба на обща стойност над 1 милиард евро. Това продължава и в рамките на новата програма LIFE за периода 2014—2020 г., като през първите две години са инвестирани над 100 милиона евро в повече от 80 проекта, свързани с кръговата икономика.

Научни изследвания и иновации: „Промисленост 2020 в кръговата икономика“

По работната програма за периода 2016—2017 г. на програмата „Хоризонт 2020“ се инвестират 650 милиона евро в приоритетната област „Промисленост 2020 в кръговата икономика“, по която ще бъдат отпуснати средства за доказване на икономическата и екологичната приложимост на подхода на кръговата икономика и същевременно за осигуряване на силен стимул за реиндустриализация на ЕС. През 2016 г. по тази приоритетна област бяха публикувани няколко покани, включително за мащабни проекти за системни и иновационни в екологично отношение подходи за кръговата икономика, както и за водата в кръговата икономика. Наскоро бе извършена оценка на предложенията, представени по тези теми, и понастоящем се изготвят споразумения за отпускане на безвъзмездни средства за избраните проекти. През 2016 г. в рамките на публично-частните партньорства „Заводи на бъдещето“, „Устойчива преработвателна промишленост“ и „Биотехнологични производства“ бяха публикувани допълнителни покани в

⁴⁰ <http://www.resyntex.eu/>.

помощ на разработването и внедряването на необходимите ключови технологии за подпомагане на производството в ЕС в широк набор от отрасли.

Технологични услуги, които да засилят усвояването на съвременни производствени технологии за чисто производство от производствените МСП

На 8 ноември 2016 г. в рамките на програмата „Хоризонт 2020“ Комисията публикува покана за предоставяне на достъп на принципа „обслужване на едно гише“ на МСП до технологични услуги и/или съоръжения в областта на съвременните производствени технологии за чисто производство⁴¹. Усвояването на съвременни производствени решения от европейските дружества продължава да бъде предизвикателство въпреки добрите постижения на Европа в областта на патентите и търговията. Много МСП не разполагат с ресурси или компетентност да интегрират иновационни модерни производствени технологии, свързани с чисто производство.

Целта на поканата е този достъп на принципа „обслужване на едно гише“ да се предостави на достатъчно голям брой производствени МСП за период от три години, за да могат те да интегрират иновационни модерни производствени технологии в производствения си процес и да вземат информирано решение за по-нататъшни инвестиции. Поканата ще бъде отворена до 28 март 2017 г.

Как Комисията подкрепя МСП в техния преход към кръгова икономика?

Комисията подкрепя МСП в техния преход към кръгова икономика чрез непрекъснатото изпълнение на Зеления план за действие за МСП⁴². Фондовете на ЕС също предоставят подкрепа на хиляди МСП през последните десетилетия, повишавайки ефективността на ресурсите, енергийната ефективност и иновациите в производството. МСП продължават да получават такава подкрепа от фондовете на политиката на сближаване за периода 2014—2020 г. През януари 2017 г. бе открит Европейският център за високи постижения в областта на ефективното използване на ресурсите, който е насочен към МСП. Той ще включва инструмент за самооценка и ще предоставя на МСП и техните помощни организации възможности за създаване на мрежи и дейности за подпомагане. Пилотен проект, финансиран от Европейския парламент и изпълняван от Комисията, който ще стартира през февруари 2017 г., ще осигури на МСП практическа помощ за изграждане на капацитет в областта на кръговата икономика и екоиновациите.

4. Ключови инициативи за 2017 г.

Работната програма на Комисията за 2017 г. потвърждава пълната ангажираност за осигуряване на навременното изпълнение на плана за действие за кръговата икономика. През 2017 г. Комисията ще предложи стратегия за пластмасовите отпадъци за подобряване на икономиката, качеството и разпространението на рециклирането и повторната употреба на пластмаса, за намаляване на попадането на пластмаса в околната среда и за отделяне на производството на пластмаси от изкопаемите горива.

⁴¹ <http://ec.europa.eu/research/participants/portal/desktop/en/opportunities/h2020/topics/innosup-03-2017.html>.

⁴² http://ec.europa.eu/growth/smes/business-friendly-environment/green-action-plan_en.

Комисията ще представи и подробен анализ на правните, техническите или практическите проблеми при взаимодействието на законодателството в областта на химикалите, продуктите и отпадъците, които могат да попречат на прехода на рециклираните материали в производствената икономика. По-специално Комисията ще разгледа възможности за подобряване на информацията за рискови вещества в продуктите и отпадъците, както и възможности за улесняване на управлението на рискови вещества в рециклираните материали. Целта е не само да се насърчат производствените цикли с нетоксични материали, но също така и използването на вторични суровини.

Освен това Комисията ще представи законодателно предложение относно минималните изисквания за качество, чиято цел е да насърчи безопасната употреба на пречистени отпадъчни води и същевременно да се гарантира безопасността за здравето и за околната среда на практиките за повторна употреба на водите, както и свободната търговия на хранителни продукти в ЕС.

През 2017 г. ще бъде представена също и рамката за наблюдение с цел оценка на напредъка на кръгова икономика в ЕС и неговите държави членки.

През 2017 г. изпълнението на работния план относно екопроектирането ще има посилен акцент върху кръговата икономика и ресурсната ефективност отвъд енергийната ефективност.

Освен това през първото тримесечие на 2017 г. Комисията ще публикува и проверката на пригодността на екомаркировката на ЕС и EMAS.

2017 ще бъде решаваща година за започването на диалог относно политиките със заинтересованите страни. За тази цел Комисията и Европейският икономически и социален комитет ще създадат платформа на заинтересованите страни в областта на кръговата икономика на конференция на междуинституционалните заинтересовани страни по въпросите на кръговата икономика, която ще се проведе на 9 и 10 март 2017 г. в Брюксел.

5. Заключение

За да превърнем кръговата икономика в реалност с ползи за всички европейски граждани, през следващите години ще е от жизненоважно значение да запазим набраната инерция в резултат на приемането на пакета от мерки за кръговата икономика и на действията, предприети на всички нива. Последователното изпълнение на плана за действие и бързото приемане на законодателните предложения относно отпадъците и торовете ще спомогнат за ясни насоки за инвеститорите и ще улеснят прехода.